

Malltraditionen i Hjortnäs och Sunnanäng

Mallresningen var förr som nu, en angelägenhet som styrdes av Hjortnäs – Sunnanängs byamän som hade en helt annan makt över byarna än som det i dag.

Hjortnäs – Sunnanängs byamän är fortfarande den drivande kraften för mallresningen. Och Byamännen lämnar ett förslag till brudparet vilka i byn de kan kontakta som kan utföra måleriet av malltavlan, brudparet har därefter dialog med den som målar tavlan, så att namn blir rätt och att utformningen blir den som de tycker om. Byamännen bjuder brudparet på materialet/mallramarna, själva utförandet samt färg till måleriet får brudparet stå för och betala till konstnären.

Malltavlan beställs med det datum som brudparets bröllopsdag sker på samt med deras förnamn på. Enligt hävd ska damens namn stå före mannens namn annars ska mannens namn stå först om inte damen kommer från någon av byarna.

Av alla tavlor som jag har sett så har de alltid varit med kurbitsmålning på.

Malltavlan förses med fästjärn som fungerar som gångjärn där det övre fästet är mindre än det nedre och efter att mallan har tagits ner, återanvänds fästjärnet till nästa lyckliga brudpar.

En stång på ca 3-4 meter som är avsmalnande med lämplig diameter för järnen medtages för att bindas fast mot malltoppen där själva malltavlan är ca 1 meter ovanför malltoppen.

Normalt sett är det bara mallresning för dem som är boende i byarna. Bor man inte i någon av byarna men har anknytning till någon, så är det de som får stå för allt runt om mallan. Att köpa in malltavlan/ramarna samt bekosta färg och måleriet av tavlan till den som utför måleriet, buda ihop spelmän och i samråd med Byamännen om ett datum och sätta upp anslag på våra bytavlor.

Det börjar med att byborna får veta att ett par ska gifta sig och anslag sätts upp på våra anslagstavlor och i vår moderna värld även på vår hemsida om att en mallresning kommer att ske ett visst datum och att mallan hämtas på en viss plats på en bestämd tid. (Jag misstänker att förr i tiden då vi inte hade våra anslagstavlor, så gick det via budkaveln som gick runt i byarna.)

Kontakt tas i god tid med musikerna i byn om mallresningen så byborna har glada och trevliga låtar att marschera till!

I samband med att malldagen är bestämd, så letar vi upp spelmansvagnen samt vagnen som vi lastar mallan på och kontrollerar att de är hela. Mallvagnen blivit ommålad av Elisabeth Institoris, så den är väldigt fin nu.

Vi förbereder även brudparet att vi behöver sätta upp mallan mot en vägg och behöver lämpliga fästen till den.

Kontakt tas med dem som ska dra vagnarna med sina traktorer eller Ferguson-grållar och i vårt fall har det varit Lars Björk och Ulf Sunnanängs som har ställt upp med sina grållar de senaste åren.

Förr i tiden så var vagnarna dragna med hästar och det var alltid förridare framför vagnen med musikerna. I och med hästarna försvann så fick våra motordrivna pållar ta över det arbetet.

Beroende på om det är sommar eller vinter, så tar vi kontakt med en markägare om vi får ta en ungbjörk om det är sommar eller om det är vinter, en gran på deras mark och det brukar aldrig ha varit ett bekymmer. Längden brukar vara på ca 10-12 meter och ganska så slank. Ju större, desto tyngre och desto jobbigare!

Beroende på i vilken by som mallresningen sker så hämtas mallan antingen i Hjortnäs eller i Sunnanäng för att paradera genom byarna och för att plocka upp folk till mallresningen.

Med hjälp av lämplig utrustning så fälls björken eller granen och lastas på mallvagnen och för att fira denna extremt skickliga fällning utan få skador på varken byggnader, folk eller fä, så bjuds mallfällarna på en dryck av angenäm styrka och smak som brudparet har skickat med, en s.k mallsup.

Då spelmännen kan känna sig orättvist behandlade för att mallfällarna har fått en dryck av angenäm styrka och smak, så smörjer man även spelmännen med samma dryck.

Under tiden som fällningen sker så har folket från den andra byn samlats där mallan tas för att delta i paraden till brudparets hem.

Paraden börjar med spelmansvagnen som går först i lämplig hastighet där även en person sitter längs fram på spelmansvagnen och håller i malltavlan.

Efter den följer mallvagnen med den nertagna björken eller granen som är rensad från alla grenar utom toppen som har sina grenar kvar.

Spelmännen spelar lämpliga låtar under resan gång och efter hand sluter byborna upp efter vagnarna.

Väl framme så parkerar man vagnarna och mallan lossas och bärs fram till den plats där den ska sättas upp och där malltavlan binds fast med lämpligt material som kan motstå väder och vind.

För att kunna resa upp mallan, så har man hämtat de 3 minsta par saxar från Knutpers lada i Hjortnäs (Samma saxar som vi använder till majstångsresningen).

Mallan placeras mot den vägg som den ska resas mot och där ett lämpligt hål har grävs en bit ut från väggen och är i nivå med gavelspetsen. Sedan tas saxarna fram och placeras efter stängen som lyfts upp av ett lämpligt antal personer, så att man kan få plats med en sax och sedan skjuter man upp mallan så att man får plats med de andra saxarna. En viktig person är den som leder mallresningen för han eller hon bestämmer i vilken ordning saxarna ska flyttas så att balansen bibehålls och att den inte rasar ner.

Till ljudet av åhörarnas högljudda och ivriga åhöj, så reses mallan tills den vilar mot övre fästet vid gaveln där den fästes med antingen kätting och en björn eller ett kraftigt spännband som ska hålla emot vindens kraft.

En viktig detalj är en stege som når till nocken för att vi ska kunna fästa kättingen eller spännbandet i mallfästet. Det kan se så illa ut om man fäster mallan runt fönsterstolpen och det är ganska så opraktiskt om man vill stänga fönstret igen.

Efter att den är fäst, så kan man utropa ett fyrfaldigt leve för brudparet och saxarna tas ner och stuvats undan. Efter detta så bjuder brudparet alla till kaffe eller vad de har dukat fram och förhoppningsfullt en mycket angenäm eftermiddag och kväll i glada vänners lag.

Så står mallan på sin plats för att visa alla att det kommer att bli ett bröllop på gården och så kommer den att stå ungefär 2 veckor efter bröllopet och sedan tas ner och de på gården har ett minne för livet när malltavlan tas in och eventuellt sätts upp på lämpligt ställe.

Av virket kan man antingen göra ved av eller en vagga beroende hur roligt man har haft.

Det inte många tänker på är att mallan ska tas ner också, så var försiktig när den ska ner så att inte malltavlan skadas. Man kan ju bjuda in lite folk som hjälper till med detta, så har man en orsak att ha en fest till!